

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VIme, 1480

In festo circumcisionis d[omi]ni nostri Ihesu christi ... sermonis xvi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermon

vnde eccl. 24. In me gratia omnis vite et veritatis. et ia. 1.
De plenitudine eius omnes accepimus. fuit igit̄ in mente gra-
tia repletus. vnde prouer. 1. Addatur gratia capiti meo id est
menti mee. Fuit secundo gratiosus in verbis. lu. 4. Quidabant
omnes in verbis gratie eius. vñ psal. Diffusa est gratia in la-
biis tuis. Fuit tertio gratiosus in opere. zach. 1. Educat lapide
primariuz id est christum et exequabit gratiam verboꝝ gratie
operum. Quarto fuit gratiosus in morte. eccl. 7. Mortuo non
prohibeas gratiam. ymmo p mortem istam gratificauit nos in
dilecto filio suo ut dicit apostolus ad eph. 1. Rogemus ergo
deum xc.

In festo circumcisionis dñi nostri Ihesu christi. Prima pars sermonis xvi A

Dicit̄ d̄summati sunt dies octo ut circumcidere
puer. vocatum est nomen eius ihesus xc. luke. 2.
Quā dies hodierna est anni principium. ideo pri-
m̄ ip̄es suis suis clientib⁹ et quilibet paterfamilias
sue familie donaria tribuunt ita q̄ maiores mino-
rabo. non minores maiores aliquid tribuant. sed tamen ad mi-
nores nunciare maiores bonum annum pertinet. Saluator au-
tem noster ihesus in hunc mundum natus velud princeps. licet
adhuc paulus noluit q̄ iste dies preteriret quin munus acep-
tabile et gratū tribueret suis fidelib⁹. Munus aut̄ hoc fuit pre-
ciosus sanguis ipsius quem in circumcisione hodierna die pro
nobis effudit. Presens igit̄ solennitas est compassionis dilecti
onis et exultationis. Compassionis quidem. quia christus sic
puerulus existens p nobis circumcisionem sustinuit. 1. pe. 4. chri-
sto igit̄ passo in carne vos eadē cogitatione patiamini. vt ubi
non potest esse corporalis passio. saltem sit mentis compassio.
Item est istud festum amoris. vnde bern. super omnia inquit te
michi reddit amabilem. O bone ihusu opus redēptionis no-
stre. et sanguis quem sudisti pro nobis. Item est etiam solenni-
tas exultationis. quoniam habemus hodie arras nostrae redē-
ptionis in effusione sanguinis christi expectantes plenam in ip-
sius morte redēptionem. et propter hoc in matutinis cantatū
fuit. Hec est dies quam fecit dñs. exultemus et letemur in ea.
De his autem que pertinent ad solemnitatem huius dīei fit men-
tio in euangelio hodierno. in quo tria tangunt. Primum est cor-
poralis christi circūcisio. secundū est salvatoris nois impositio ib-

vocatum est ite. Tercium est eiusdem nominis precedens instauatio ibi: quod vocatum est: Circa primum tangunt tria. Quorum primum est tempus consumatio: postquam consumati sunt dies octo: scilicet a nativitate Christi ex virginine. computando primum et ultimum diem. exo. 23. Numerum dierum meorum ad implebo. Secundo postmodum circumcisionis obseruatio: ut circumcidatur: scilicet enim dominus quem cogitauit. et impleuit in corpe suo sermonem circumcisionis quem precepit a diebus antiquis ut dicitur tre. 2. Tertio ponitur etatis teneritudo: puer: Nota hinc istud. 11. ethi. c. 2. qd gradus etatis sex sunt. Prima est infans que est nascientis hominis et porrigit in septem annos. et dicitur hoc tunc infans. quod fieri id est loquitur non potest nondum bene dentibus ordinatis. Secunda etas est puericia que est a septennio usque ad decimopartum durat annum. et dicitur a puritate quod caret lanugine. Tertia est adolescentia que porrigit usque ad decimumquintum annum. dicitur autem adolescentia. quia adoleat et auget ac generare facit. Quarta est iuuentus dicta a iuamento eo quod sit etatis firmissima et iuam potest in ea quoscunq; alios queptendit usque ad quadragesimum annum. Quinta est gravitas. que est declinatio iuuentutis in senectute et finit in sexagesimo anno. Sexta est senectus que nullo anno rurum tempore finit. et dicunt senes a sensus diminutione quod delirant. Cum autem Christus non esset nisi octo dierum in euangelista eum appellat puerum. sic etiam Isa. 10. c. Puer natus est nobis. et hoc propter puritatem eius. purus enim fuit corpe quod ex purissimis virginis conceptus erat sanguinibus. purus fuit in anima. quod sine peccato originali et actuali. C Circa circumcisionem quinque sunt videnda. primo de ritu eius. secundo quare fuerit instituta. tertio quibus data fuit. quarto quare Christus circumciditur voluerat. quinto quare nos non circumcidimus. Circa primum primo vindendum est ubi siebat. quod in carne preputium siue in membro generationi deputato. et dicitur circumcisione quod circulariter pellis ipsius membra incidebat. Secundo vindendum est de tempore. fuit enim instituta anno lege tradita Moysi quadringenta annis. vñ dicit apostolus quod circumcisione non ex lege sed ex patribus est. siebat autem octauo die nativitatis infantie. etiam si dies ille esset sabbatum ut dicitur io. 2. vñ gene. 17. Infans enim octo diebus circumcidetur in vobis. anno enim octauo die non siebat propter carnis teneritudinem ne esset piculum nec differebat nisi in casu. quoniam dolor minimus fuisset propter carnis firmitatem. Tercio ipsa circumcisione a quo cunq; fieri poterat. et cultello ferre vel lapideo. quia nec ministrum habuit depositum. nec instrumentum. Immo aliquis seipsum poterat

Sexto

circumcidere. sicut dicit de abraham gene. 17. c. **D** Secundum videndum est quare instituta fuerit circumcisio. et dicendum est propter multa. Primo ut esset signum distinctionis indebet le quo populus iudaicus ab aliis discerneretur nationibus. ut dicit ad ro. 4. Secundo data est iudeis circumcisio in remedium culpe originalis. illud enim faciebat eis circumcisio quod nobis facit baptismus. et ideo sola circumcisio inter legalia gratiam conservabat. quia non abicit culpa nisi per gratiam. Tertio data est ad repressionem carnalis cupiditatis qua maxime ardebat in dei. cuius ablationem sicut significat aqua baptismi per regenerationem. ita circumcisio per ablationem. Quarto circumcidebat infans octaua die ut statim in ipso exordio nativitatis propria sanguis sanctificaret effusione. unde dicit he. 9. q[uod] omnia pene mundantur in sanguine h[ab]ent legem. et sine sanguinis effusione non fit remissio. et ideo scriptum est exo. 22. Septem diebus sit cum matre sua. die octauo reddes illi mihi. et addit. Viri sancti eritis mihi scilicet per sanctificationem et circumcisio[n]em. **E** Tertio vindendu[m] est quibus data fuerit. et dicendum est primus homo cui data fuit circumcisio fuit abraham cum nonaginta et nouem annorum esset. omnis autem masculus de semine eius et servi habitantes cum eis tenebant circumcidere. mulieres autem eorum cum a circumcisione essent libere. nunquam tamen nisi circumcisus debebant nubere. Item nulla alia natio iudeis exceptis legi subiciebat circumcisio omnis. sed sacrificiis quibusdam emundebant originali peccato. quemadmodum et mulieres iudeorum. **F** Quarto videndum est quare christus circumcidet voluerit. cum tamen fuerit sine omni peccato. huius autem plurime cause assignantur. Prima ut ostenderet se esse de semine abrah[ae] cui erat imposita circumcisio. Secunda ut iudeis auferret causam incredulitatis. potuissent enim dicere quod credere non deberent quia patribus esset dissimilis. Tercia ut legem veterem approbaret mat. 4. Non enim solvere legem. sed adimplere. Quarto propter humilitatem suam. quod licet esset sibi peccato tamen velud peccator se legi superponuit. gal. 4. factum sub lege. Quinta ut carnis in se veritatem ostenderet. l[et]ap. 7. In ventre matris mee figuratus sum caro. Sexto ut castitatem commendaret que est in circumcisione actus illius membra. Septimo ut spiritualem doceret circumcisionem. que debet fieri in oculis et auribus. ne in honesta videantur et vana audiantur. et hoc est necessarium. quia non satiat oculus visu. nec auris auditu. et sic circuncisio debet fieri in lingua a prauis sermonibus. quam mors et vita in manib[us] lingue. prouerbo. Debet fieri in manib[us] ab avaricia.

xv

vñura immundicia et violentia. vnde deu. 21. Radet cesariē et
 circūcidet vngues. debet fieri in corde a cogitationib⁹ vanis et
 immundis et ab errorib⁹ vniuersitatis. Vnde Diere. 4. Circumcidis-
 mī domino et auctoritate preputia cordiū vestroꝝ viri iuda. ¶
 Nota q̄ quinque effudit xp̄s sanguinem suū pro nobis. Pri-
 mo in circumcisione in signū amoris. sicut sichen amore dñe. vt
 eum sponsū haberet circumcisus est. gene. 34. Exo. 4. c. Spōn-
 sus sanguinum tu mihi es. Secundo in oratione in signū vehe-
 mentis ardoris. quo nostram desiderabat salutem. Luce. 22. Fa-
 deus in agonia plixus orabat. et factus est sudor eius sicut gut-
 te sanguinis decurrentis in terā. Tercio in flagellatione in ex-
 emplum exhortationis. Hebre. 3. Mortamini vosmetipſos per
 singulos des. Quartuſ in crucifixione in preciū redēptionis
 Xpo. 5. c. Redēmisti nos domine de⁹ in sanguine tuo. Quinto
 in lateris apertione. in efficaciam nře ablutionis. apo. 1. Laut
 nos a peccatis nřis in sanguine suo. ¶ Quinto & ultimo vi-
 dendū est. quare nos non circumcidamus. cū tamē xp̄s circum-
 cisus fuerait et apostoli. dico q̄ circumcisio cessauit in institutio-
 ne baptismi. ita q̄ obseruatio eius tempe isto damnabilis est.
 vnde apo. gal. 5. Ego paulus dico vobis. qm̄ si circumcidim⁹
 mi. christus nihil prodent vobis. Sex aut̄ cause sunt quare non
 circumcidamus. Prima quia circumcisio solis iudeis dāta fuit.
 nos vero iudei non sumus. Secunda quia baptismus est sacra-
 mentum efficacius alia originale peccatum et vñus et ideo fi-
 nez circumcisio imposuit. aduente ēm fortior cedit minus
 potens. Tertia causa quia christus circumcisione sua circumcisio
 in finem imposuit. sic alia legalia seruauit vt eos qui sub lege
 erant redimeret. gal. 3. Quarta causa est. propter differentiam
 antique legis & noue. Omnis enim lex oportuit q̄ haberet ali-
 quod sacramentum. quo velut per quandam ianuam in ipsam
 legem esset ingressus. Lex antea antiqua penalē erat et affli-
 ctiva. Et ideo oper sacramentum penale quod est circumcisio in
 eam erat ingressus. quoniam vero lex noua suauis est. quia in
 gum christi suauis est cum sit amor. Ideo per baptismum quasi
 per quandam suauem refrigerationem in ipsam legem ingredi-
 mur. Quinta est q̄ cum homo delectatione peccati a lege chri-
 sti declinasset non poterat redire nisi p̄ penā aliqui sacramenti.
 Sed q̄ christus in ligno crucis vere languores nostros tulit &
 dolores nostros ipse portauit. vt isa. 53. c. Ideo ex hoc absolu-
 sumus a pena circumcisioꝝ. Sexta causa est. quia culpa origi-
 nalis peccati que maxime viget. et in membro deputato gene

Secundo

rationi est illud quod phibet aliquem esse de lege christi. ideoque nemo ad illam debet ascribi nisi effusione sanguinis. et precipue sanguinem membra genitalium. et quod christus hunc sanguinem pro nobis effudit. ideo ulterius non expedit circumcidere.

Secunda pars. I

Eaundo cum dicit: vocatum est: tangit saluatoris nos impositione. sicut enim nunc aliqui nomen imponunt cum baptisate ita tunc cum circumcidebantur. neque enim aliquis est dignus vocari quod oliget nomine antea baptisatus sit. et hoc propter tria. Nomen enim pertinet ad notitiam. unde secundum Iesum Christum. ethi. 4. c. Nomen dictum est quasi notamen eo quod nobis vocabulo suo res notas faciat. et quod homo per baptismum venit in gratia dei notitiae. ideo tunc nomen imponitur. unde dominus ad moysen exo. 33. Nouit te ex nomine et inuenisti gratiam coram me. Secundo quod nomen pertinet ad dignitatem. et per baptismum in maximis dignitatibus transimus scilicet in adoptionem filiorum dei. Tercio quod a sancta trinitate habemus esse. ideo non est aveniens ut nominemus nisi ad invocationem sancte trinitatis cum dicitur. Ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti. Hieremias enim dicit. Tu autem in nomine domini et nomen sanctum tuum inuocatur est super nos. Cetera ista autem nominis impositione duo tanguntur. Quorum unum est vocatio nominis scilicet: vocatus est nomen eius: scilicet qui dixit Exo. 3. Ego sum qui sum. hoc nomen est mihi in eternum. Deinde pomerit nominis excellentia: ihesus: hoc nomen excelsum est unde psalmus. Regnamento quod quoniam excellum est nomen eius. R. Nota quod avenient hoc nomen sicut christo in circumcisione impositioni. Ihesus enim interpretatur saluator. et quod tunc ipse nostre salutis opus imperat ideo tunc tale sibi nomen impositioni est. Rationabiliter autem hic sibi nomen impositioni est quoniam res nominis sibi avenit. turpe enim est ut aliquis debilis dicaret lampion. aut aliquis fedus dicaret absolon. vel fatius dicaret salomon. sed tunc nomen est in nomine velut gemma in annulo aureo quoniam nomen rei avenit. et quod christus vere sicut humanus genetis saluator. ideo rationabiliter est vocatus ihesus. L. Et nota quod a quatuor malis saluat nos christus. Saluat enim nos primo a temptationibus. non enim permittit nos temptari supra id quod possumus. sed facit cum temptatione puerum ut possimus sustinere. hoc enim nomen cogitatum est velut tironis receptus expellens omne temptationis venenum. unde mat. vi. In nomine meo si mortiferi quid biberint id est ad mortales temptationes senserint non eos nocebit. Secundo saluat a peccatis. unde mat. i. c. Ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum.

rū. sic em̄ aqua lauat omnē maculā ita hoc nomē inuoca tū vñ
 Ezech. 36. Effundaz sup̄ vos aquā mundam id est nomi nis mei
 refrigerant̄ munditiam. et mundabimini ab omnib⁹ in quinā-
 mentis vestris. Tercio christi nomen saluat ab insidiis diaboli.
 psal. Saluasti nos de afflagentib⁹ nos. et iterz in noīe tuo sper-
 nemus insurgentes in nobis. Si em̄ quibusdā verbis incantati
 onū tanta vis est collata vt ipsiis recitatis serpentes non note-
 ant & fugiant. multo p amplius christi nomen inuocatū. corpo-
 rales fugat et spirituales serpentes. vñ mat. vi. In noīe meo
 demonia eicient. linguis loquent̄ nouis. serpentes tollent. vñ
 discipuli christi dixerunt. Dñe etiam demona in noīe tuo subi-
 cunt̄ nobis. lu. 10. Nomen christi saluat a cunctis aduersitatib⁹
 siue sit corporalis infirmitas siue mundi tribulatio. vñd legit q̄
 discipuli in hoc noīe mirabiles sanitates operati sunt in huma-
 mis corporib⁹. ipsum em̄ velut vnguentū quoddā aut medici-
 na cōis est. vel herba de qua vulgus om̄ia vulnera sanat. psal.
 Misit verbū suum & sanauit eos. Iplum etiā nomen est velut
 turris fortissima. vt dicit̄ in puer. q̄ a mundi tribulationib⁹ li-
 berat. Q̄ Nota etiā q̄ multi fuerunt appellati hoc nomine
 sed tū soli christo singulariter et efficaciter ipsum nomen dueit
 qm̄ in solo ip̄tus noīe et non in alio est salus. vñd dicit̄ act. 4.
 Non est datū abud nomen sub celo in quo oporteat saluos fie-
 ri credentes. Itē auenit sibi vniuersaliter. quidaz em̄ aliquod reg-
 num aut prūnciaz seu ciuitatē aut hoīem saluare potuerunt. sed
 christus est vniuersalis salvator. qui vult om̄es hoīes saluos
 fieri. & ad agnitionē sui noīe puenire vt dicit̄ i. thi. 2. Ez mul-
 ti sunt. qui licet eos velut christus saluare. ipsi tū nolunt. sed tū
 quicunq̄ inuocanterit nomen dñi saluus erit vt dicit̄ Joelis. 2.
 et ideo christus tanḡ vniuersalis salvator operatus est salutē in
 medio terre. vt ex hoc medio salus ad extrema dflueret. cui lo-
 quit̄ de9 h̄iere. 49. Sis salus mea vsc̄ ad extremū terre. Itē sal-
 uat eff. cacter. qm̄ quem ip̄t saluat nullo potest timore aut ad-
 uersitate disperdi. vñ h̄iere. 23. In dieb⁹ illis saluabit̄ iuda et
 israel habitabit̄ adūt̄ maloz̄ timore sublatō. et p̄p̄ter hoc dis-
 cebat iob. 17. Libera me dñe et pone me iuxta te & cuiusvis ma-
 nus pugnet ḥ me. Itē auenit hoc nomen christo. q̄ ip̄t saluat
 veraciter vñ io. 4. Iplum cognouimus et scimus. q̄ ip̄t est ve-
 re saluator mundi. N Non em̄ saluat christus sic mundus
 saluat vt decipiatur. diabolus vt puniat. vt gluto saluat p̄cellū
 vt comedat. lupus saluat agnū vt occidat. index saluat furem
 vt suspendat. sed christus saluat nos vt a petitis infernalib⁹ eri-

Setmo

piat·psal. Saluasti me a descendentiō in lacū . et ut animā et
corpus ad celestia regna pducat. De salute anime dicit̄ lu. 9. Si
luis homis non venit aias pdere sed saluare. De salute vero cor-
poris dicit̄ phili. 3. Saluatorē expectamus dñm nřm ihesū chri-
stum. qui reformabit corpus humilitatē nostre afiguratu corpori
sue. Et q̄ ista salus sit regni celestis dicit̄ apo. z. thi. 4. Libera-
bit me dñs ab omni opere malo . et saluū faciet in regnū suū
celeste. cui laus et gloria in secula seculorum amen.

Tertia pars

Ercio q̄ dicit̄ quod vocatū est: tangit̄ sacri noīs pre-
cedens insinuatio. et duo facit. Primo tangit̄ anuncia-
ntē dignitas . quod vocatū est ab angelo. lu. 2. Vo-
cabis nomen eius ihesū. **N**ota glo. tangit̄ du-
pliē causam quare hoc nomen ab angelo vocatū est. Prima q̄
non deuīt tā glorioſū nomen primū ab hominibꝫ appellari sed
ab excellentiori natura. Secunda est ne hō videre huīus noīs
machinator. Secundo ponit̄ tempis agruitas: priusq; in vtero
virginis capere: eccl. 6. Qui futurus ē iam vocatū est nomē
eius. et scīt̄ q̄ homo sit. Nota q̄ christus p̄mis voluit nomi-
nari q̄ in virgine esset conceptus. Primo vt ostenderet se an dœ
ptū virginez extitisse. non em̄ noīant̄ nisi ea que sunt. nō q̄ hō
nomen ab eterno fuit ordinatū. psal. Dñe nomen tuū in eter-
nū. Secundo fuit a deo diuino ore noīatum. isa. 62. Vocabiē tī
bi nomen nouum quod os dñi noīauit. Tertio a p̄phetis expe-
ctatū. gene. 49. Salutare tuū expectabo dñe. Quarto virginē &
ioseph nunciatiō lu. 2. et mat. 1. Quinto pastoreibꝫ nunciatiō lu.
2. Annuncio vobis gaudiū magnū quia natus est vobis hodie
saluator mundi. Sexto a ioseph hodie imposituz. Septimo ab
apostolis diuulgatū. vnde de beato paulo dicit̄. Vas electiois
ē mihi vt portet nomen meū corā gentibꝫ et regibꝫ et siliis is-
rael. act. 9. et eccl. 47. Ad insulas longe diuulgatū est nomē
tuū. qm̄ in omnē terrā exiuit sonus eoz. et in fines orbis terre
verba eoz. Rogemue ḡ ec.

In vigilia epiphanie. prima pars. ser. xvii

Efuncto herode ecce angelus dñi apparuit ¶
in somnis ioseph i egypto it. mat. 2. Querunt ali-
qui frequēter. quare mali homines vivunt in mundo
isto. quibus r̄ndet aug. sup psal. a tagit duas eas
vite eoz dicens. Ne putetis frustra malos homines
vinere. omnis em̄ malus aut ideo vivit ut corrīgat. aut ut per/
ipm bonus exerceat ecce nequissimus herodes qui longo vixit

